

Ud af oldnordisk psykiatri

ÖZLEM SARA
CEKIC

JØRN DITLEV
ERIKSEN

Vi har brug for et regulært holdnings-skifte og en større rummelighed i dansk psykiatri.

Özlem Sara Cekic er social- og psykiatriordfører for SF i Folketinget. Jørn Ditlev Eriksen er dansk repræsentant i IMHCN, et netværk under verdenssundhedsorganisationen WHO.

I DANMARK er de psykiatriske afdelinger overbelastede, og alt for ofte må patienter udskrives for tidligt. Børn må vente op til et år på psykiatrisk behandling. Og ikke-psykotiske patienter, såsom mennesker med tvangstanker, har meget begrænsede muligheder for hjælp, hvis ikke de selv kan finansiere det.

Brugen af tvang i psykiatrien har været stigende: Fra 2004 til 2007 er flere blevet tvangsindlagt, flere bæltefikseret, flere har fået tvunget elektrochok, og flere er blevet tvangsmedicineret, og der er i de sidste 25 år sket en femdobling af antallet af retspsykiatriske patienter (Sundhedsstyrelsen).

Ventelisterne er stadig ubærligt lange. Bare i børnepsykiatrien ventede flere end 1.100 børn i mere end to måneder i 2009. Og i voksenpsykiatrien er tallene meget værre. Den seneste opgørelse fra Danske Regioner viser, at 4.500 voksne står på venteliste til undersøgelse og behandling. Af dem har 1.300 ventet i mere end to måneder.

Alt dette, samtidig med at der er en tendens til, at sindslidende udsættes for en umenneskelig stigmatisering som farlige og kriminelle og alt for ofte ekskluderes fra normalsamfundet. Ud fra en manglende tro på og viden om, at rigtigt mange sindslidende faktisk kan komme sig, parkeres f.eks. stadig flere unge sindslidende på førtidspension uden at få den behandling, som de har brug for.

En presset psykiatri med for få ressourcer til bl.a. en forebyggende indsats er også en af årsagerne til, at regeringen nu åbner op for endnu mere brug af tvang over for de sindslidende ved igen at luften om 'ambulant tvang', hvor politiet kan hente sindslidende ind og få tvangsmedicineret dem uden yderligere behandlingstilbud, selv om de endnu ikke er til fare for sig selv eller andre. Sindslidende, der enten er udskrevet for tidligt eller uden den opsøgende støtte, de egentlig havde behov for.

Vi er derfor nødt til at diskutere, hvilken indsats vi vil tilbyde mennesker med en sindslidelse i Danmark, og hvilke visioner vi har for området. Er det mere tvang og overgreb med angst og usikkerhed for den sindslidende, vi ønsker, eller tør vi se på, hvordan vi øger livskvaliteten for den enkelte?

SELV OM dansk psykiatri langt fra er på toppen, så er det svært at få en konstruktiv debat om psykiatriens fremtid. For fire år siden var Folketingets paragraf 71-udvalg – der beskæftiger sig med brug af tvang i psykiatrien – på besøg i Vestlapland for at se de alternative tilgange til psykiatrisk praksis. Udvalget oplevede dér en psykiatri, der inden for 24 timer efter første henvendelse fra patienten, en pårørende eller visiterende enhed rykkede ud og startede behandlingen. Det centrale var at inddrage netværket fra start

til slut i behandlingen. Alle politikerne vendte begejstrede hjem og skrev noget så usædvanligt som et fælles debatind-



Er det mere tvang og overgreb med angst og usikkerhed for den sindslidende, vi ønsker, eller tør vi se på, hvordan vi øger livskvaliteten for den enkelte?

læg i Dagens medicin om, hvordan man kunne bruge erfaringerne fra Vestlapland til at opbygge en visionær plan for dansk psykiatri.

Man kunne måske have forventet, at de sundhedsfaglige debattører ville have klappet i hænderne over, at der nu endelig var politikere, der var så opmærksomme på det psykiatriske

område, at de var åbne over for at lære af udlandet og turde komme med visioner for fremtidens psykiatri.

Men i stedet medførte indlægget i Dagens Medicin en sand læserstorm af kritiske indlæg: »Paragraf 71-udvalget afslører en fundamental uvidenhed om psykiatri«, »Den må I længere end til Lapland med«, »Det er ærgerligt, at I har rejst så langt for at komme hjem med så mange kontraproduktive svar«, »Patienterne bliver hverken raske af politiske manifeste eller opportune 'rigtigheder', lød nogle af de barske kommentarer. Og således er

det sket igen og igen: Debatten om fremtidens psykiatri ender i destruktive faglige skyttegravskrige.

Hvorfor er dansk psykiatri så bange for at prøve nye veje?

Hvis vi skal bryde den negative spiral, som psykiatrien på mange måder er inde i, så er det nødvendigt med en debat om politiske visioner og reformer.

Vi vil gerne gøre vores til at afdække en tredje vej, som hverken forfalder til rent neurovidenskabeligt fokus på biologi og genetik - og deraf følgende medicinering og passivisering - eller huller sig ind i en tryk overbevisning om de psykosociale aspekter og derfor udelukkende fokuserer på terapi og patientens netværk som de eneste veje til at få sindslidende til at komme sig.

Her er vores bud på den, psykiatri Danmark har brug for:

VI DRØMMER om en psykiatri i Danmark, der er baseret på, at langt de fleste kan komme sig.

Målsætningen skal være, at der er en vej ud af psykiatrien. Enten ved at blive helt rask, eller ved at lære at fungere i samfundet med sin sindslidelse. Men også at samfundet i langt højere grad lærer at leve med sine sindslidende.

Undersøgelser viser, at omkring en tredjedel af mennesker med skizofreni kommer sig fuldstændigt, og at ca. en tredjedel derudover kommer sig så me-

get, at de har et normalt socialt liv og er selvforsørgende. Og af de ikke-psykotiske patienter kan over halvdelen blive helt raske, hvis de får en hurtig indsats (Alain Topor: 'Recovery', 2003).

Derfor bør psykiatrien i langt højere grad sikre hurtig behandling, samtidig med at de sindslidende skal hjælpes til at fastholde deres netværk og deres tilknytning til arbejdsmarkedet.

Desværre er psykiatrien mange steder stadig præget af en gammeldags institutionstænkning, hvor man på den ene side har sikret sindslidende et trygt og bekymringsfrit liv på botilbud, men hvor det på den anden side samtidig har været med til at umyndiggøre dem, så den trygge institutionaliserede tilværelse bliver en uoverstigelig barriere for igen at blive udsluset til egen bolig og almindeligt job. Når man ikke engang kan huske, hvordan man selv betaler en regning, kan det at flytte tilbage i egen bolig blive en kæmpe bedrift.

Den bjørnetjeneste skal vi ikke gøre de sindslidende. Vi ønsker en psykiatri, hvor man i stedet tager udgangspunkt i, at størstedelen af de sindslidende kan komme sig og gennem hele forløbet giver dem så stort et ansvar for eget liv, som de overhovedet kan magte - så det bliver langt lettere for de fleste at vende tilbage til en normal tilværelse.

VI DRØMMER om en psykiatri, hvor de på-

... Ud af oldnordisk psykiatri

rørende er en del af løsningen.

Det kan være ekstremt hårdt og traumatiserende at være pårørende til en sindslidende, hvis man ikke får professionel støtte til at håndtere situationen. Op mod halvdelen af de pårørende til sindslidende føler, at de ikke har fået den støtte og den information, de havde brug for i forbindelse med et familiemedlems sindslidelse

Det er også vigtigt, at de pårørende inddrages, da sindslidende har langt bedre mulighed for at komme sig, når deres pårørende og netværk inddrages og betragtes som en vigtig ressource.

En 20-årig kvinde fortalte i Politiken 24. oktober sidste år, hvordan lægerne på de psykiatriske afdelinger i 15 år havde nægtet at fortælle familien, hvad der var galt med hendes bror, der siden viste sig at lide af skizofreni. Kvinden fortalte, hvordan hun igen og igen havde spurgt, hvad der var galt med ham. Hver gang havde lægerne sagt, at de havde tavshedspligt og ikke kunne fortælle hende noget. Hun havde hverken fået pårørendesamtaler eller redskaber til, hvordan hun skulle tackle de svære perioder, der var med broderen. Fordi hun ikke havde fået den støtte, hun havde behov for, endte hun selv med en depression. Den slags eksempler møder vi desværre alt for ofte.

At inddrage de pårørende kræver selvfølgelig accept fra den sindslidende.

Men det skal være slut med at sætte de pårørende ud på et sidespor. Psykiatrien skal være i stand til både at rumme frustrationer fra pårørende og samtidig give plads til at anerkende og understøtte det kæmpe stykke arbejde, de fleste pårøren-

de gør for deres familiemedlemmer.

VI DRØMMER om en psykiatri, hvor sindslidende kan få hjælp døgnet rundt.

For mange sindslidende er det helt afgørende, at hjælpen og støtten er tilgængelig, netop når de har behovet og er motiverede til at modtage hjælp.

I dag er der stort set kun mulighed for hjælp via de psykiatriske skadestuer, hvis man er til fare for sig selv eller andre. Ellers vil beskeden være, at man må vende tilbage inden for normale åbningstider. I København har distriktspsykiatrien åbent til kl. 15.30 på hverdage og lukket i weekenderne, mens det Opsøgende Psykoseteam lukker kl. 18 på hverdage og har lukket om søndagen.

'Alexander' var præget af tvangstanker og handlinger. Han brugte stort set al sin tid på at gøre rent i sin lejlighed. I løbet af en aften kunne han f.eks. vaske sit gulv 20 gange, radiatorerne ti gange og badeværelset ti gange. Når mørket faldt på, var han bange for, at bakterierne ville overfalde hans lejlighed. Han havde brug for at have nogen at ringe til om aftenen, nogen der kunne fortælle ham, at gulvet faktisk var rent. Hvis han fik den bekræftelse, kunne han sove fem-seks timer den nat. Han havde ikke brug for ekstra medicin, eller en hospitalsseng - bare en kendt stemme, der kunne berolige ham. Men den støtte er der sjældent mulighed for, sådan som det psykiatriske system er organiseret i dag.

Samtidig er mange psykiatriske afdelinger så pressede, at de op til weekender er nødt til at udskrive patienter, der ikke er klar til at komme hjem, så der er nogle

tomme senge til de akutte patienter, der vil komme ind i løbet af weekenden. Den patient, der har færrest symptomer, udskrives så - velvidende at hun nok vil blive indlagt igen om mandagen og denne gang endnu mere dårlig.

Vi ønsker en psykiatri med kommunale og regionale tilbud, hvor man døgnet rundt kan henvende sig som sindslidende eller som pårørende for at få hjælp, støtte, vejledning, medicin eller en seng uden at blive afvist.

I debatten lyder argumentet ofte, at med den nuværende mangel på psykiatere er en forkortelse af ventelister og 24 timers tilgængelighed en utopi. Men det mener vi ikke, det er. Med en øget udbygning af kommunale tilbud og større inddragelse af tværfagligt personale vil man godt kunne skaffe hænder nok.

VI DRØMMER om en psykiatri, hvor der ikke er behov for at bruge tvang.

I Danmark stiger brugen af tvang over for de psykiatriske patienter år for år, noget vi blandt andet er blevet kritiseret for af formanden for Europarådets torturkomité.

Ofte skyldes brugen af tvang manglen de overskud til at lytte til de sindslidende.

'Anne' havde bl.a. en del problemer med selvskadende adfærd. Det at hun skar sig, var ikke selve problemet, men et forsøg på at håndtere problemet: Det opstod typisk, når hun var ensoim, og når hun følte skyld og skam, fordi hun tænkte på de seksuelle overgreb, hun havde været udsat for tidligere. På hendes bosted blev de bange, når hun skar sig, og

krævede, at hun blev indlagt - hvilket hun blev med tvang - på lukket afdeling, selv om Anne prøvede at forklare dem, at »det var overstået«. Når hun blev indlagt, resulterede det ofte i en konflikt, hvor hun reagerede med at forsøge at skade

45 pct. af lønmodtagerne er betænkelige over for at få en ny kollega med en psykisk lidelse

sig selv mere og derfor endte med at blive tvangsfikseret og tvangsmedicineret. Men efter at hun kom til et nyt bosted, der gav sig tid til at lytte til hendes problemer og årsagerne til hendes selvskadende adfærd, har hun

fået så meget kontrol over sit liv, at hun ikke bliver indlagt og bl.a. kan håndtere et deltidsjob. Vi mener, det er muligt at halvere brugen af tvang inden for tre år, hvis man gør en målrettet indsats for det. Dels ved en massiv satsning på efteruddannelse af personale, så man skaber en større viden og bevidsthed om alternativerne til tvang blandt personalet, som man bl.a. har gjort i *Gennembrudsprojektet*, hvor det lykkedes at nedsætte brugen af tvang med 50 pct. på nogle af de deltagende afdelinger (Videnscenter Gennembrud). Dels ved at skabe en psykiatri, der er tilgængelig døgnet rundt, og dels hvor der er plads og personalenormeringer til at lytte til og hjælpe de sindslidende, før de bliver så dårlige, at brugen af tvang bliver nødvendig. De sindslidende skal opleve, at psykiatrien arbejder for dem og ikke mod dem.

VI DRØMMER om et samfund, hvor det at have en sindslidelse ikke er tabubelagt eller flovt, og hvor sindslidende ikke bliver set som kriminelle eller som farlige for deres omgivelser.

I løbet af ét år vil ca. 20 procent af den voksne danske befolkning, svarende til 7-800.000, opfylde kriterierne for en psykisk sygdom af ikke-psykotisk karakter. De hyppigst forekommende psykiske lidelser er angst, depression, OCD (tvangshandlinger) og lidelser relateret til alkoholmisbrug. Og omkring 40.000 mennesker rammes hvert år af svære psykoser (Psykiatrifonden).

Mere end én million danskere ser sig selv som pårørende til en sindslidende (Bedre Psykiatri).

Vi må erkende, at sindslidelser kan ramme os alle, og at det derfor ikke handler om at lave tilbud til dem, men til os. Sindslidende er ikke en særlig kategori af mennesker. Dette ser vi tragiske eksempler på, når ellers raske unge mennesker kommer hjem fra krigene i Afghanistan og Irak, og udvikler svære psykiske lidelser.

Der er brug for et markant holdnings-skifte og en større rummelighed. Et andet syn på sindslidelser kunne måske også være med til at skabe stemning for en om- og opprioritering af psykiatrien, der i dag er ekstremt underfinansieret sammenlignet med resten af sundhedsvæsenet. Et holdningsskifte, der også betyder, at det ikke kun er de psykiatriske tilbud, der har et ansvar i forhold til indsatsen. Det er nødvendigt med et velfungerende psykiatrisk tilbud, men fremtidens succes vil også afhænge af, at arbejdsmar-

ked, uddannelsesinstitutionerne og fritidstilbuddene tager et medansvar, da det kræver en helhedsorienteret indsats at komme sig fra en sindslidelse.

En nyere undersøgelse fra SFI viser, at hele 45 pct. af lønmodtagerne er betænkelige over for at få en ny kollega med en psykisk lidelse.

Erfaringer fra bl.a. Trieste i Italien, Lille i Frankrig, Vestlapland i Finland og Monaham i England viser, at det er muligt at opbygge effektive og helhedsorienterede psykiatriske tilbud, hvor behovet for sengepladser er markant mindre, hvor tvangsbehandlinger er minimale, hvor familie og netværk er en del af løsningen, hvor sindslidende i højere grad bidrager positivt til lokalsamfundet, hvor brugen af medicin er mindre, og hvor symptomer reduceres i takt med, at livet leves. Kort og godt en psykiatri, hvor det etiske grundlag er øget livskvalitet til flest mulige sindslidende.

Der er grund til optimisme. Vi kan godt gøre drømmene til virkelighed.

Det er faktisk muligt at skabe en ny helhedsorienteret psykiatri!

**ÖZLEM SARA CEKIC
JØRN DITLEV ERIKSEN**

Har du kommentarer til Kroniken - gå ind på politiken.dk/kroniker

dk/leder kan man kommentere avisens ledere.

Måske skulle du overveje at give penge til tiggerne

MENNESKER I NØD

PREBEN BRANDT
DR. MED, FORMAND FOR DEN
SELVEJENDE INSTITUTION PROJEKT
UDENFOR

VI GIVER IKKE penge til tiggerne og bør heller ikke gøre det. Det er det entydige budskab i artiklerne i Politiken 23.8. Jeg håber, at både eksperter og almindelige borgere vil tænke over det en gang til.

DE ARGUMENTER, der fremføres, er både tynde i deres logik og udtryk for en meget nedladende holdning til mennesker i nød.

»Det er det offentliges ansvar« er et af argumenterne. Det holder i hvert fald ikke, når det drejer sig om udenlandske fattige.

»De kan bare rejse hjem, det skal ikke blive populært at rejse herop fra f.eks. Rumænien

for at tigge«. Det er den holdning, der bliver luftet i artiklen.

Er danskerne helt døve for den fattigdom og de ydmygelser, som visse befolkningsgrupper i andre lande må leve med?

Eller synes vi bare, at det ikke kommer os ved?

Ligheden med den måde, man i Sydeuropa behandler afrikanere, der søger over Middelhavet, på, er slående.

Men der er jo også danskere, der tigger. Og de får vel alle i det mindste kontanthjælp. Om dem siges det, at de tigger, fordi de ikke kender til 'ære og skam', fordi vi har vænnet os til at modtage hjælp fra det offentlige.

Altså, for det første var der også mennesker, der tiggede, før nogle overhovedet tænkte på, at det offentlige skulle forsørge mennesker i nød.



De argumenter, der fremføres, er både tynde i deres logik og udtryk for en meget nedladende holdning til mennesker i nød

SÅ DET KAN næppe skyldes kontanthjælpen, at mennesker tigger.

For det andet behøver det vel ikke at være et udtryk for, at man er uden ære og skam, alene fordi man tigger.

Mit postulat, at man tigger af nød, er vel lige så godt, eller måske endda bedre, for selvfølgelig beder man om penge, fordi man mangler, ikke fordi man er skamløs.

Ingen forestiller sig, at alle

skal give noget til hver eneste tigger. Men jeg forstår slet ikke, at nogle kan finde på at sige, at det er forkert at give.

SKAL MAN vende ryggen til et andet menneske, der beder om noget, og ikke engang overveje, om det kan være godt at give ham eller hende?

Skal man være ligeglad med andres nød? Jeg vil i hvert fald ikke.

Og jeg håber, at der er mange andre, som føler et ansvar over for deres medmennesker og ikke bare fradømmer dem ære og skam, men tør se den, der er i nød, i øjnene, og når det føles rigtigt også tør give af sin egen overflod.

Skal vi give penge til tiggerne? Giver du selv penge til tiggerne? Skriv din mening på www.politiken.dk/debat

Debat

Redaktør: Tina Splidsboel
Mail: debat@information.dk, Tel: 3369 6000, Fax: 3369 6110

Mennesket er dømt til at øve sig

At være menneske er at måtte øve sig og være rede til at ændre sit liv, skriver den tyske filosof Peter Sloterdijk i sin nyeste bog. Men efter hvilke rettesnore sker det?

Kronik



af Steen Nepper Larsen

Mennesket er det dyr, der skaber sig selv ved at øve sig livet igennem – og menneskeheden er en selvskabende art, der er blevet til det, den er, via øvelser. Således skriver den hyperproduktive tyske filosof og rektor for Kunstakademiet i Karlsruhe, Peter Sloterdijk (f. 1947), i sin nyeste bog: *Du måst dein Leben ändern. Über Anthropotechnik* (Frankfurt am Main, 2009).

Spredt over 722 sider erfarer læseren, at det relativt instinktfattige menneske er dømt til at udforme og lade sig forme af sociale øvelses-systemer – rækkende fra deltagelse i religiøse ritualer og frekventering af uddannel-

forsøgsdyr og menneskelivet et eksperiment. Det kristne missionsarbejde krævede fitness og en vilje til at udsætte sig for farer og prøvelser overalt. Den moderne uro tager form af livslang læring, et anmassende krav om omstillingsparathed, kompetenceudvikling og kernefordringen *employability* (du skal være værd at ansætte!). Med en analogi til begrebet placebo taler Sloterdijk om movebo-effekten: Lad dig blive grebet af din opgave! Vær en kristen atlet, der kommer i mål og vender tilbage til paradiset – eller i Kristi billede – kommer hjem til gud! Vær en højtydende lønarbejder, identificer dig med firmaets ånd og 'værdier'!

Hvor mennesket tidligere skulle orientere sit liv efter absolutte værdier og underkaste sig kanoniserede vertikaler (Gud deroppe – mennesket hernede ...), så ændrer det kategoriske imperativ retning i de moderne tider. Nu skal du til enhver tid forpligte dig på at handle såle-

dringsappel udgår fra dig selv eller fra verden – eller fra begge dele på én gang, og denne uklarehed spreder en del forvirring.

Undervejs gør værket holdt ved: Artisteri, selvpiskende munke, klostre som træningslejr, søvnløse pælesiddere, litterære og 'virkelige' sultekunstnere, intellektuelt og politisk kappestriddende, modelbyggere af tanke- og trossystemer, dopingafhængige fallenter, imponerende sportspræstationer, kunstneriske mesterskaber, magtfulde biopolitiske forsøg på at forme mennesket og storstilede humangenetiske forædlingsplaner. Alle disse forskellige handleformer, fænomener og udtryk bestemmes som menneskelige øvelsesscenarier. Ikke underligt at bogens første afsnit betitles 'Den øvedes planet', for Sloterdijks filosofiske antropologi er ikke bange for at anlægge et universaliserede perspektiv. Overraskende og underholdende koblinger buder sig til Grundskolen

holdninger dømmes ude. Lærerens angreb på trægheden i den bekvæmelige lejr består bl.a. i at foreskrive hele skoleklassen en vertikal fordring. Dens vilje masseres; den må vise sig villig til at stige op ad. Det må klasserne i øvrigt også på de noget større samfundsmæssige akser. Man må være rede til at løfte sig, at elevare sig. Menneskeheden skaber hele tiden nye elevatorer, som den kører med og efterhånden kasserer til fordel for nogle mere avancerede af slagsen.

At leve som menneske er en livslang anden fødsel, der består i at bære den byrde, at vi aldrig kan lade være med at ville perfektionere os selv; at vi altid skal være med på at realisere nogle flere kreative potentialer og stille op til nogle flere kurser eller krige. Mennesket har tilsyneladende mod på mangfoldige prøvelser og selvpinsler, fra slankekure og kirurgiske kropsindgreb til arbejdsmarkedsrettede kurser. Mennesket er det dyr, der forlanger for me-

arkaiske torso efter at have besøgt Louvre. Stående over for den lemlæstede statue af gudens ellers så fuldkomne krop følte han en stemme tale til sig: »Du må ændre dit liv!« Kunstværket blev levende, og Rilke følte sig gennemskuet, klædt af til skindet. Hele skulpturen betragtede ham (*... denn da ist keine Stelle, die dich nicht sieht*), og objektets stemme gjorde ham tavs. Derefter blev han katapulteret ud i verden som æstetisk grebet, som en anden. Rilke havde erfaret en rangforskkel mellem kunstværkets højere form for autoritet og sit eget liv og vovet at udsætte sig for en krævende påtale.

Umiddelbart paradoksalt at en tavs, skamferet skulptur kunne udøve denne magt – men måske alligevel ikke så mærkeligt, da en egensindig æstetisk sensibilitet ofte viser sig at være en seismograf for efterfølgende forvandlinger af mange menneskers hverdagsliv. Samtidens profane deviser lyder eksempel-

handling fuldstændigt har løsgjort sig fra Rilkes kunstoplevelse, og at de nu svirrer rundt om hele globen. Hver dag får vi via medierne at vide – men vi erfarer det også selv i køen på motorvejen, mens vi ser oversvømmelserne i New Orleans på tv, eller når vi krydser fingre for, at klimatopmødet i København senere på året ikke ender resultatløst – at det ikke kan fortsætte, som det gør.

Det alt for menneskelige

Vi får ikke bare at vide, at vi må ændre vores liv. Vi erfarer, at vi skal ændre vores liv. De menneskeskabte katastrofer truer mennesket, mange risici står på spring; men de rammer som bekendt både skævt og ulige *around the globe*, og der er mange interesse modsætninger på spil, så det er langt fra sandsynligt, at menneskeheden kommer til at gennemleve en kollektiv opvågning til en fælles bevidsthed og handling.

Sidet i bogen, fantasere-

frekventering af uddannelsesinstitutioner til sport, kunst og ikke mindst erhvervsarbejde. Mennesket er selvskabende og rastløst men inspireres af forbilleder og lærer at imitere. Samtidig udvikler det vaner og normer ved at øve sig. Det, vi gør, virker tilbage på os selv; vi tager form af vore egne aktiviteter og de eksercits, vi underkaster os.

Håb om usårlighed

Mennesket søger at immunisere sig ved at udvikle en række mentale og fysiske måder at øve sig på. Fundamentalt gælder det om at usårliggøre sig på bedste vis i de rum, vi bebor og formgiver. Disse socio-immuniserede øvelsesformer kalder Sloterdijk for antropotekniker, og de tvinger mennesket til at handle, til at holde sig i form og ikke mindst til at udvikle en evne og vilje til selvkontrol. Ofte prædiktes der, at lediggang er af det onde, og at tiden ikke må spildes. Vær beredt, bevæg dig, gør noget! Allerede de tidligt kristne vidste, at mennesket var et

Mennesket er dømt til at udforme og lade sig forme af sociale øvelser. Det forsøger at gøre sig immun ved at udvikle en række mentale og fysiske måder at øve sig på, f.eks. som den amerikanske sprinter Jesse Owens, skriver den tyske filosof, Sloterdijk, i sin nyeste bog.

FOTO: KEYSTONE/SCANPIX

pligte dig på at handle således, at du foregriber en bedre verdens mulighed i en dårligere verdens virkelighed. Du skal ville ændre verden således, at du med god samvittighed kan tilpasse dig denne, når den er blevet til virkelighed. Men samtidig ved du faktisk ikke, om denne foran-

byder sig til. Grundskolen kaldes eksempelvis for en 'basislejr', hvis indvånerne må være rede til at bestige de højeste toppe under kyndig ledelse af en lærer.

Visdommen bør ikke i de horisontalnivellerede dale. Læringsblokader, uddannelsesulyst og traditionelle

det dyr, der forlanger for meget, men også den skabning, der ikke vil måles med hjælp af andre målestokke end dem, homo sapiens selv finder på.

Du må ændre dit liv!

I 1908 skrev digteren Rainer Maria Rilke digtet Apollons

råne deviser lyder eksempelvis: ændr dine spise- og motionsvaner! - ændr din ledelsesstil! - ændr dit følelsesliv!

Det er Sloterdijks slidstærke og empirisk frugtbare pointe, at fordringen om forandring og perfektion - og de dermed forbundne krav om nye eksistentielt ladede

Sidst i bogen fantaserer Sloterdijk om en skrøbelig mulighed for at udvikle en 'kooperativ logik' i form af en 'global ko-immunitetsstruktur', der integrerer og sikrer alle kulturer og enkeltpersoner. Udfordringen gælder skabelsen af en 'universel kooperativ askese' og en 'global immunitær fornuft'.

Bogen ender udvejsløst. Muligvis fordi det er menneskets adelsmærke og dets skæbne, at det altid må øve sig, selv om det af nøgtern erfaring véd, at øvelse aldrig gør (én til) mester. Livet er et langt mellemværende, der må leves mellem en række udskiftelige, menneskeskabte konstruktioner. Når menneskelige målestokke er de eneste rettesnore, bliver menneskelivet paradoksalt nok retningsløst; men samtidig ønsker Sloterdijk ikke at propagandere for en genkomst af en række ikke-menneskelige instanser af absolut forpligtende karakter - hvad enten disse nu måtte tænkes som kosmiske, guddommelige eller a- og overhistoriske.

KRONIK@INFORMATION.DK

Steen Nepper Larsen er lektor ved GNOSIS, Aarhus Universitets forskningsenhed for studiet af sind og tænkning

